

سلوک علمی یک مرجع

از محضر آیت‌الله‌العظمی خویی قدس‌سره تا اوج مرجعیت در حوزه علمیه قم

حیات علمی و معنوی مراجع عظام تقلید، همواره آینه‌ای تمام‌نما از تلاش برای حفظ و ترویج معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام بوده است. حضرت آیت‌الله‌العظمی حسین وحید خراسانی دام‌ظله، از جمله چهره‌های ماندگار حوزه‌های علمیه، عمری را در مسیر تحصیل، تدریس و ترویج فقه و اصول سپری کرد. از نیشابور تا نجف اشرف و سپس قم، مسیر پرفرازونشیبی را پیمود تا در شمار مراجع عالی‌قدر تقلید قرار گیرد. آثار قلمی وسیع، اهتمام به شعائر حسینی و دفاع از نظام اسلامی، از ویژگی‌های برجسته این عالم ربانی بود. این نوشتار، مروری است بر زندگی، تحصیلات، تألیفات و دیدگاه‌های این مرجع فقید، تا گوشه‌ای از این سرمایه عظیم علمی و معنوی را پیش روی خوانندگان قرار دهد.

• ولادت و تحصیلات نخستین

آیت‌الله‌العظمی حسین وحید خراسانی دام‌ظله در ۱ فروردین ۱۳۰۰ خورشیدی (۱۱ رجب ۱۳۳۹ قمری) در نیشابور به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دوره ادبیات، تحصیلات سطح خود را در حوزه علوم فقهی نزد استاد محمد نهاوندی به پایان رساند.

در ادامه مسیر علمی، ایشان در دروس خارج فقه با اساتیدی چون میرزامهدی اصفهانی و میرزامهدی آشتیانی رحمهما‌الله شرکت کرد. همچنین در حوزه فلسفه، از محضر میرزاابوالقاسم الهی و میرزامهدی رحمهما‌الله آشتیانی بهره جست.

• اجازه اجتهاد و دوران نجف اشرف

نقطه عطف مسیر علمی ایشان در سال ۱۳۲۷ خورشیدی رقم خورد؛ زمانی که پس از گفت‌وگوی علمی با سیدمحمد حجت کوه‌کمری رحمه‌الله در شهر ری، اجازه اجتهاد دریافت نمود. وی در سن ۲۷ سالگی به نجف اشرف مهاجرت کرد و در کلاس‌های درس اساتید برجسته‌ای همچون سید عبدالهادی شیرازی، سیدمحسن حکیم و به‌ویژه سیدابوالقاسم خویی قدس‌سره شرکت نمود.

• سکونت در قم و جایگاه علمی

آیت‌الله وحید خراسانی در سال ۱۳۹۰ قمری به ایران بازگشت. ایشان پس از مدتی تدریس در مشهد، برای ادامه فعالیت‌های علمی و تدریس علوم حوزوی به قم مشرف شد. دروس خارج فقه و اصول ایشان، از پرجمعیت‌ترین و اثرگذارترین جلسات آموزشی در حوزه علمیه قم محسوب می‌شد.

• معرفی رسمی آیت‌الله حسین وحید خراسانی به عنوان مرجع تقلید

در پی درگذشت مرجع تقلید وقت، آیت‌الله محمدعلی اراکی قدس‌سره، در سال ۱۳۷۳ شمسی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم هفت تن از مراجع عالی‌قدر را به‌عنوان کسانی که تقلید از ایشان جایز است، معرفی نمود. آیت‌الله حسین وحید خراسانی در شمار این هفت مرجع معرفی‌شده قرار داشت.

• آثار قلمی و تألیفات آیت‌الله وحید خراسانی

آثار مکتوب آیت‌الله حسین وحید خراسانی دام‌ظله که برخی از آن‌ها مستقیماً از وبگاه رسمی ایشان نقل شده، حوزه‌های فقهی، اصولی، کلامی و اخلاقی را در بر می‌گیرد.

- توضیح‌المسائل و منتخب آن؛
- شرح بر شرایع‌الاسلام؛
- حواشی بر کتب: کفایه، مکاسب محرمه و عروة‌الوثقی؛
- منهاج‌الصالحین؛
- آشنایی با اصول دین؛
- مناسک حج و منتخب احکام عمره مفرده؛
- احکام بانوان و احکام جوانان؛
- مختصری از احکام پزشکی؛
- مصباح‌الهدی و سفینه‌النجاه؛

مجموعه آثار مذهبی و ادبی

- حلقه وصل رسالت و امامت؛
- یاد اولین مظلوم روزگار؛
- در آستانه مصیبت عظمای شهادت صدیقه کبری علیهاالسلام؛
- ریحانه رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله؛
- به یاد آن که یادگار مذهب حق است؛
- در یاد بضعه خاتم‌الانبیاء صلی‌الله‌علیه‌وآله در طوس، شمس‌الشموس علیه‌السلام؛
- نفس نفیس خاتمیت؛
- موسی‌بن جعفر علیه‌السلام؛ نورِ خدا در تاریکی‌های زمین؛
- چراغ هدایت و کشتی نجات؛
- زینتِ عرش الهی و نور چشم خاتم‌الانبیاء صلی‌الله‌علیه‌وآله، امام حسن مجتبی علیه‌السلام.

• تلاش آیت‌الله‌العظمی وحید خراسانی برای تعطیلی رسمی شهادت حضرت فاطمه علیهاالسلام

در سال ۱۳۷۹ شمسی، آیت‌الله حسین وحید خراسانی دام‌ظله در دیداری با سیدمحمد خاتمی، رئیس‌جمهور وقت جمهوری اسلامی ایران، خواستار اعلام رسمی سالروز شهادت حضرت فاطمه علیهاالسلام به‌عنوان تعطیل عمومی شد.

این پیشنهاد با استقبال رئیس‌جمهور وقت مواجه گردید. لایحه مربوطه در هیئت دولت تصویب و برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. در نهایت، با تصویب این لایحه در مجلس، سالروز شهادت حضرت فاطمه علیهاالسلام به‌طور رسمی در تقویم ایران به‌عنوان تعطیل رسمی ثبت گردید.

• هشدار آیت‌الله وحید خراسانی نسبت به نمایش چهره حضرت عباس علیه‌السلام

در سال ۱۳۸۹ شمسی، آیت‌الله حسین وحید خراسانی در جمع مبلغان حوزه‌های علمیه، به‌شدت با تصمیم نمایش چهره حضرت ابوالفضل‌العباس علیه‌السلام در سریال مختارنامه مخالفت کرد.

• برخی از دیدگاه‌ها و اندیشه‌ها

استقلال حوزه‌ها و عدم وابستگی به هیچ شخص و شخصیت؛ لزوم تعامل منطقی شیعیان و اهل سنت؛ وجوب دفاع شیعیان از اهل سنت در برابر حمله کفار؛ حرمتِ عمل‌کردن در جهت مقابله با نظام و تضعیف نظام.

• تبیین مرزبندی میان «شعائر حسینی» و «بدعت‌ها»

این مرجع بزرگوار همواره نسبت به مسائل مختلف جامعه اسلامی حساسیت ویژه‌ای داشته و در صورت لزوم، تذکرات و دیدگاه‌های خود را به مسئولان ارائه می‌دادند. از جمله موارد برجسته در این زمینه می‌توان به تذکرات ایشان در خصوص حفظ اصالت شعائر حسینی اشاره کرد.

آیت‌الله وحید خراسانی دام‌ظله در دیدار با اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ضمن تأکید بر ضرورت حمایت از نظام اسلامی، نسبت به ورود بدعت‌ها به مراسم عزاداری هشدار دادند. ایشان با اشاره به گزارش‌های منتشرشده، تأکید کردند که حفظ شعائر حسینی، یک حکم واجب است؛ اما نباید این تکلیف با کارهای خلافِ شرع خلط شود. ایشان با تصریح بر این نکته که نباید حکم «وجوب حفظ شعائر» را به موضوعات دیگر تعمیم داد، مصادیق بدعت در عزاداری را چنین برشمردند: «عربده‌کشیدن، به‌کاربردن عبارات کفرآمیز (مانند: لا اله الاّ زینب یا لا اله الاّ فاطمه) و یا ادعایاتی نظیر «حسینِ الهی بودن»، از شعائر حسینی نیست؛ بلکه این‌ها بدعت‌هایی هستند که باید از آن‌ها جلوگیری کرد تا اصالتِ عزاداری حفظ شود.

سرانجام، این عالم ربانی پس از عمری تلاش و مجاهدت علمی در مسیر ترویج معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام، در هفتم جمادی‌الثانی ۱۴۴۸ (مصادف با ۲۶ آبان ۱۴۰۵ شمسی) دار فانی را وداع گفت و به رحمت ایزدی پیوست.